

INSTRUMENTE DIGITALE UTILIZATE ÎN DOMENIUL VAMAL

Mircea GUTIU

Cercetător științific,

Institutul Național de Cercetări Economice,

Republica Moldova

gutium.mircea@rambler.ru

Abstract

This article reflects the results of a study of the features of the organization of electronic cross-border trade, identifies the problems arising in the customs sphere in digital trade, describes the international experience in solving these problems using digital tools and optimization. The main object is to study the directions of activity of the customs authorities of states in the context of the expansion of this type of trade.

Key words: *customs, instruments, digital, cross-border trade, legislation.*

JEL Classification: *K20, M15, L91.*

Introducere

Luând în considerare importanța comerțului internațional, autorul consideră ca este vitală introducerea noilor instrumente digitale în cadrul Departamentului vamal al Republicii Moldova, cu scopul optimizării perioadei de vămuire și al stimulării activității comerțului extern.

Obiectele cercetării sunt instrumentele digitale vamale și experiența internațională pozitivă de utilizare a acestora. Scopul cercetării este studierea modalității de implementare a experienței internaționale din domeniul vamal în Republica Moldova.

1. Tehnologiile informaționale și domeniul vamal

Tehnologiile informaționale și de comunicație (TIC) sunt utilizate pe scară largă în aproape toate domeniile societății, inclusiv în cele economice (Beveridge, 1942; Ford, 2013; Teuvo, 2014). Datorită internetului, a apărut un nou tip de comerț - comerțul electronic, în care magazinele sunt create într-un mediu virtual, iar cumpărătorul, după ce a studiat aspectul și caracteristicile bunurilor, poate plasa o comandă și chiar plăti pentru aceasta

utilizând bani electronici, în orice moment, și aflându-se în orice loc unde există acces la internet. A apărut și se dezvoltă o infrastructură, care sprijină comerțul electronic: mărfurile sunt preluate de cumpărător, fie din puncte speciale, care sunt echipate în locuri convenabile cumpărătorului, fie livrate la domiciliu de către serviciile poștale sau curieri (Сомов, Ткаченко, 2016).

Apariția comerțului electronic transfrontalier, pe de o parte, a dus la creșterea volumului comerțului între țări, ceea ce are un efect pozitiv asupra dezvoltării economice a acestora și, pe de altă parte, încurajează serviciul vamal să își adapteze activitățile la noile condiții. Procesul de adaptare este asociat cu necesitatea de a extinde domeniul de aplicare al TIC-lui în domeniul vamal.

Secretarul general al World Customs Organization (WCO) K. Mikuriya a propus ca să fie introduse și promovate TIC pentru a digitaliza colectarea integrală a plăților vamale, circulația mărfurilor, a persoanelor, a transporturilor și a fluxurilor de numerar, precum și a proteja comerțul transfrontalier, de a minimiza numărul infracțiunilor.

Comerțul electronic a apărut în primul rând datorită utilizării tehnologiei informaționale în comerțul tradițional. Aspectele economice ale digitalizării sunt domeniile prioritare de cercetare ale multor economiști. Cu scopul dezvoltării acestei direcții științifice, autorii au analizat caracteristicile comerțului electronic transfrontalier și au formulat propuneri pentru îmbunătățirea serviciilor vamale acordate. Studiile prezentate în acest articol au fost realizate în următoarea succesiune:

- 1) sunt evidențiate elementele comerțului, care sunt semnificative din punctul de vedere al posibilei influențe a TIC asupra acestora, se analizează influența informatizării asupra acestor elemente;
- 2) a fost efectuată analiza aspectelor vamale ale comerțului electronic transfrontalier;
- 3) au fost elaborate propuneri pentru îmbunătățirea serviciilor vamale în contextul desfășurării comerțului electronic transfrontalier.

Dezvoltarea comerțului electronic este facilitată în primul rând de următorii factori:

- îmbunătățirea legislației în domeniul comerțului electronic;
- implementarea soluțiilor tehnice precum criptarea și semnătura electronică.

Experiența internațională arată că în țările, în care problemele din acest domeniu sunt rezolvate cu succes, volumul comerțului electronic crește. Ca exemplu, poate servi Coreea de Sud, o țară cu un nivel înalt de dezvoltare a TIC. Conform datelor statistice, furnizate de serviciul vamal, numărul comerțului bazat pe TIC, așa-numitele tranzacții electronice, efectuat în 2012 a fost de 7.941.000, în 2013 a crescut la 11.155.000, iar în 2014 această cifră a atins deja 15.530.000, ceea ce reprezintă aproximativ o creștere anuală de 40%.

În același timp, numărul țărilor de origine a mărfurilor importate în Coreea de Sud prin sistemul electronic este, de asemenea, în continuă creștere: dacă în 2010 existau doar 19 astfel de țări, atunci în 2014 această cifră s-a dublat și a ajuns la 38; numărul tranzacțiilor electronice cu fiecare dintre aceste țări se majorează din an în an (Yotaro, 2017).

Sporirea volumului comerțului electronic internațional este confirmată și de rezultatele studiului efectuat de McKinsey International Institute, care a arătat că ponderea comerțului electronic în volumul total al comerțului cu mărfuri a crescut de la 3% în 2005 la 12,1% în 2012 (European Commission). Ratele anuale de creștere a volumului comerțului electronic pentru perioada 2012-2017 sunt estimate la o medie de 17,4%. Volumul comerțului electronic cu amănuntul ajunge astăzi la 1 trilion de dolari pe an și se prevede dublarea acestuia în următorii patru ani. Unii experți consideră că în 2021 indicatorul dat va depăși 3 trilioane de dolari.

2. Experiența internațională pozitivă

Experiența internațională în rezolvarea problemelor asociate extinderii comerțului electronic transfrontalier este relevantă pentru serviciile vamale din diferite țări. În rezultatul cercetărilor, au fost identificate următoarele propuneri pentru îmbunătățirea activității serviciului vamal din Republica Moldova:

- introducerea de noi realizări în domeniul TIC, care permit reducerea timpului operațiunilor și procedurilor vamale, fără a reduce eficiența controlului vamal;
- participarea la dezvoltarea legislației internaționale și naționale, care reglementează comerțul electronic, inclusiv legislația vamală;

- încorporarea tehnologiilor „ferestrei unice vamale” în tehnologiile ferestrei unice naționale;
- dezvoltarea de noi instrumente pentru efectuarea afacerilor în spațiul virtual (calculul taxelor, consiliere juridică, furnizarea de informații care însoțesc încheierea și implementarea acordurilor comerciale etc.);
- transferul serviciilor de informații furnizate care însoțesc comerțul electronic pe o platformă mobilă (tablete, smartphone-uri etc.);
- simplificarea procedurilor pentru returnarea mijloacelor bănești în caz de reclamarea mărfii sau de refuz de a finisa tranzacția;
- încheierea de acorduri între participanții la lanțul de aprovizionare cu privire la aspectele legate de asigurarea forței juridice a documentelor electronice, fiabilitatea datelor, fiabilitatea informațiilor și a infrastructurii tehnologice, precum și confidențialitatea și protecția datelor;
- îmbunătățirea sistemului de gestionare a riscurilor pentru comerțul electronic;
- asigurarea unei interacțiuni strânse între serviciile vamale și poștale;
- crearea unui stoc unic electronic global de informații pentru serviciile vamale și a unui mecanism de acces;
- dezvoltarea interacțiunii între serviciile vamale din diferite țări privind securitatea electronică și protecția informațională.

Termenul „vamă virtuală” a fost introdus în 2008 în raportul lui Kunio Mikuriya (Secretary General of the World Customs Organization) cu genericul „The international paperless environment – Consistency in a complex landscape Consistency in a complex landscape of initiatives of initiatives” (Mikuriya, 2008). În lucrarea dată a fost menționată legătura dintre Vama secolului XXI și strategia de dezvoltare a e-customs. Este de remarcat faptul că cuvântul „fără suport pe hârtie” este utilizat de WCO în principal împreună cu cuvântul „mediu”.

Astfel, nu ne referim la tranziția de la vămuirea în baza documentelor pe suport de hârtie, ci la crearea unui mediu electronic, care va deveni în viitor bază pentru o „fereastră unică la scară mondială”. Unul dintre cele mai importante elemente ale societății digitale, care a fost discutată anterior, este E-guvernare.

Desfășurarea activității economice în spațiul digital predetermină necesitatea, ca autoritățile de reglementare și control la fel să activeze în spațiul dat. Comunitatea internațională a acumulat experiență pozitivă în funcționarea atât a e-customs, cât și a e-guvernare.

Datorită faptului că Internetul creează condiții pentru stocarea informațiilor într-un singur spațiu global în afara jurisdicției serviciilor vamale, WCO va trebui să creeze un model operațional de sistematizare a datelor privind producția industrială, comerțul transfrontalier, taxele aplicate în diferite țări. Digitalizarea oferă serviciului vamal posibilitatea de a spori eficiența luptei cu contrabanda, și combaterea corupției.

Diferite niveluri de infrastructură TIC și de utilizare a Internetului de către participanții la comerțul electronic transfrontalier inhibă dezvoltarea acestuia. Prin urmare, este necesară unificarea lor, în deosebi, în cazul serviciilor vamale.

Concluzii

Tranziția digitală este benefică întregii societăți, inclusiv unităților economice care desfășoară activitatea comercială atât pe piața internă, cât și externă. Organele de control (de exemplu, Serviciul vamal), la fel au beneficii de la digitalizarea activității sale.

E-customs este activ introdusă în statele vecine precum ar fi țările Uniunii Europene și țările Uniunii Eurasiatice. În anul 2013, în Republica Moldova, a fost lansat serviciul electronic e-customs susținut de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională USAID prin Programul BRITE, care creează condiții pentru preluarea celor mai bune practici internaționale din domeniu vamal. Pe data de 13 noiembrie Guvernul a aprobat hotărârea nr. 904 privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura vămii electronice a mărfurilor la export (Hotărârea Guvernului, 2013). Digitalizarea vămii este convenabilă, deoarece reduce perioada de timp necesară pentru documentare până la 7 minute, și reducerea costurilor aferente cu 50%.

În Republica Moldova este introdus exportul electronic la toate punctele vamale, în același timp nu este convenabilă introducerea pe scară largă a procedurii de declarare electronică a importului în sistemul ASICUDA, din cauza numărului mare de documente necesar de a fi scanate, ceea ce inevitabil ar duce la majorarea perioadei de vămire.

Analizând strategiile privind dezvoltarea domeniului vamal în țările transfrontaliere, autorul consideră, că Guvernul Republicii Moldova ar trebui să elaboreze și promoveze Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2030”, o parte componentă a căreia ar fi digitalizarea în continuare a serviciului vamal.

Referințe

- [1]. Beveridge, William. (1942). *Beveridge Report*. London: Basic Books, 104 p.
- [2]. European Commission. Electronic customs. Taxation and customs union. [online] [citat 09.04.2021]. Disponibil: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs_en
- [3]. Ford, M. (2013). Could Artificial Intelligence Create an Unemployment Crisis? *Communications of the ACM*, vol. 56, issue 7, 37–39.
- [4]. Hotărârea Guvernului nr. 904 din 13.11.2013, privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura vămii electronice a mărfurilor la export. [online] [citat 05.01.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119917&lang=ro
- [5]. Mikuriya, Kunio, 2008. The international paperless environment. – Consistency in a complex landscape of initiatives. [online] [citat 15.03.2021]. Disponibil: <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/media/newsroom/speeches/2008/clecat-3-dec-2008.pdf?la=en>
- [6]. Teuvo Kohonen. (2014). *Implementations and Applications of the Self-Organizing Map*. Chicago: MATLAB.
- [7]. Yotaro, Okazaki. (2017). Implications of Big Data for Customs. How It Can Support Risk Management Capabilities. In: WCO Research Paper, No. 39, March 2017. [online] [citat 11.02.2021]. Disponibil: http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/research/research-paper-series/39_okazaki_big-data.pdf
- [8]. Сомов, Ю.И., Ткаченко, И.Е. (2016). Деятельность таможенных органов в условиях расширения электронной трансграничной торговли. В: Вестник Российской таможенной академии. 2016, № 4, с. 44–49.

- [9]. Указ Президента Российской Федерации от 09.05.2017 г. № 203. О Стратегии развития информационного общества в Российской Федерации на 2017 – 2030 годы. [online] [citat 09.04.2021]. Disponibil: <http://www.kremlin.ru/acts/bank/41919>
- [10]. <https://www.imf.org/external>